

NOKUT

Deres referanse

Vår referanse
22/249-2

Vår dato
15.11.2022

Høringsvar om tema og spørsmål for evaluering av grunnskolelærerutdanningene

UHR-Lærerutdanning takker for muligheten til å komme med innspill til tema og spørsmål for evalueringen av grunnskolelærerutdanningene. Vi vil begynne med å vise til UHR-LUs innledende innspill til evalueringen som ble oversendt NOKUT før sommeren. For oss har det vært viktig at evalueringen følger opp vurderinger og anbefalinger som allerede er gjennomført av GLU. Vi mener derfor det er essensielt at NOKUTs evalueringer ser til de anbefalingene som det internasjonale panelet som vurderte implementeringen av GLU kom med i 2020.

Nasjonal deleksamen er et annet element i grunnskolelærerutdanningene som vi igjen vil løfte frem som nødvendig at evalueringen ser på. Når nasjonal deleksamen er et styringsverktøy som er så spesifikt for GLU finner vi det underlig at evalueringen ikke legger opp til å se nærmere på hvordan deleksamen fungerer for utdanningene og hva de bidrar til. UHR-Lærerutdanning gjennomført tidligere i år en kartlegging av karakterfordeling i alle emner i matematikk på de to GLU-utdanningene. Her fikk vi inn data om karakterfordeling i alle emner og eksamener i matematikk fra 7 av institusjonene som tilbyr GLU. Kartleggingen viser en betydelig forskjell i karakterfordeling mellom alle emner i matematikk og karakterfordelingen på nasjonale deleksamen. Denne kartleggingen viser at det er behov for å se nærmere på hvordan deleksamen fungerer. Kartleggingen er vedlagt.

I høringen legger NOKUT opp til at evalueringen skal ta for seg fire temaer. Vi kommenterer videre på enkelte av disse temaene.

Masteroppgaven

Vi opplever spørsmålene som stilles til dette temaet som noe uklart. Det er for eksempel ikke gitt hva som menes med *relevant*. Relevant for hva? Vil respondentene kunne skille mellom utdanningens og masteroppgavens relevans, altså hva som har bidratt med hva. Det bør også være tydeligere hva som menes med studieprogram. Siktes det her til studieprogramledelsen, vitenskapelige og administrativt ansatte, praksisveiledere, studenter osv.

Integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning

Hva siktes det til i spørsmålet her om hva som skal være *basert på forskning og erfaringskunnskap*? Er det hemmere og fremmere som skal være basert på dette eller utdanningene?

Fagmiljø

I omtalen av temaet fagmiljø fremstår det for oss som at NOKUT med begrepet *fagmiljø* samtidig sikter til både fagmiljøet ved universiteter og høyskoler og fagmiljø i praksisfeltet. Selv om begge gruppene av fagmiljø er viktig for lærerutdanningene fremstår det merkelig for oss å se på disse som samme fagmiljø. Studietilsynsforordningen setter klare krav til fagmiljøene ved institusjonene. Da grunnskolelærerutdanningen ble innført som en masterutdanning innebar dette blant annet økte krav til førstekompetanse i fagmiljøet. Lærerutdanningenes arbeid for å øke førstekompetansen i fagmiljøene og styrke forskningsaktiviteten i dette henseende er i seg selv noe det er interessant å se på i evalueringen av GLU. Da kan ikke fagmiljøene i praksisfeltet inngå i hvordan man tilnærmer seg fagmiljø. I beskrivelsen av dette temaet virker det som at alle deler ved utdanningene som ikke skjer i praksisfeltet er campusbasert. Det er ikke tilfelle da dette ikke inkluderer for eksempel nettbasert undervisning. Begrepet skole bør også avklares her. Menes det grunnskolen generelt eller partnerskoler, lærerutdanningsskoler, osv. Her, som i evalueringen generelt, er det viktig å skille mellom GLU 1-7 og GLU 5-10 da dette er to forskjellige utdanninger og ikke kan evalueres som en utdanning.

Andre innspill

UHR-Lærerutdanning mener at evalueringen bør gi svar på hvilke fag som tilbys i grunnskolelærerutdanningene, kapasiteten i det enkelte fag og hva som avgjør fagtilbudet. Videre bør evalueringen kunne svare på mulige konsekvenser av synkende søkertall til, og ledige studieplasser på GLU utdanningene. Videre vil vi igjen fremheve at evalueringen må skille mellom GLU 1-7 og GLU 5-10 i alle temaene som evalueringen tar for seg.

Vennlig hilsen

Asle Holthe
Leder, UHR-Lærerutdanning

Wenche Åsheim
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR

Vedlegg:

1. UHR-LUs innspill til evalueringen av GLU av 29. juni.
2. Notat til KD om praktiske estetiske fag av 7. oktober.
3. Karakterfordeling i matematikkemner – Karakteroversikt innsamlet fra UHR-LUs medlemmer våren 2022.

Til

NOKUT

INNSPILL TIL EVALUERING AV GRUNNSKOLELÆRERUTDANNINGENE

UHR-Lærerutdanning (UHR-LU) viser til møte med NOKUT 23. juni og takker for muligheten til å komme med innspill til evalueringen av de femårige grunnskolelærerutdanningene. Da Kunnskapsdepartementet (KD) ønsker å bruke evalueringen av grunnskolelærerutdanningene som kunnskapsgrunnlag for arbeidet med forenklede rammeplaner for lærerutdanningene, vil vi også kommentere grunnlaget for rammeplanarbeidet.

Innspill til tema for evalueringen

Vi forstår det slik at bakgrunnen for evalueringen av grunnskolelærerutdanningene er at KD har gitt NOKUT i oppdrag å gjennomføre en slik evaluering.

I 2016 ga KD NOKUT fullmakt til å etablere et internasjonalt ekspertpanel for å gi anbefalinger i forbindelse med innføringen av femårig grunnskolelærerutdanning (GLU). UHR-LU mener det må være en forutsetning at evalueringen som nå skal gjennomføres baseres på anbefalingene fra ekspertpanelet. Evalueringen må omfatte alle anbefalingene fra ekspertpanelet, både anbefalingene til KD, NOKUT og institusjonene.

Ekspertpanelet anbefalte de at GLU først skulle evalueres etter at tre kull med studenter hadde gjennomført den nye femårige lærerutdanningen:

*At the end of seven years, which will allow for **three** cohorts to complete the programme, conduct a participatory and formative evaluation that involves TEIs and their school/municipality partners in working out the format, arrangement and timing. (side 10, vår utheving).*

Den planlagte evalueringen gjennomføres på et tidspunkt hvor kun to kull har fullført den nye utdanningen, og er ikke i tråd med ekspertpanelets anbefaling. Dette vil ha innvirkning på hvor lang tid institusjonene har hatt til å tilpasse seg erfaringer underveis i implementeringen av en stor utdanningsreform, og mangfoldet blant kandidatene det vil være mulig å gjennomføre intervjuer og spørreundersøkelser blant.

Når GLU skal evalueres er det helt nødvendig å evaluere GLU ut fra den helhetlige konteksten grunnskolelærerutdanningene befinner seg i. Implementeringen av GLU har skjedd samtidig som flere av institusjonene som tilbyr GLU har gått igjennom fusjonsprosesser som har medført omorganiseringer av institusjonene og fagmiljøene. Perioden fra oppstarten av nye femårige GLU har også vært preget av store forventninger til lærerutdanningsinstitusjonene i forbindelse med kompetansehevingstiltak for ansatte i

barnehager og skoler. Evalueringen må også ta høyde for at de femårige grunnskolelærerutdanningene som er masterutdanninger fortsatt er finansiert som om det er bachelorutdanninger, og det femte studieåret er ikke fullfinansiert.

Da ekspertpanelet la frem sine anbefalinger omtalte de anbefalingene som *ambisiøse og transformative*, men poengterte at dette var i tråd med myndighetenes målsetninger for GLU. I lys av ekspertpanelets anbefalinger mener UHR-LU at det er viktig at evalueringsarbeidet ser nærmere på eventuelle hindre for at universiteter og høyskoler kan nå målene om å tilby integrerte, profesjonsrettete og forskningsbaserte grunnskolelærerutdanninger.

Videre mener UHR-LU det er nødvendig å vurdere nasjonal deleksamen i matematikk. Har nasjonal deleksamen hatt kvalitetsfremmende effekt, bidrar den til bedre gjennomstrømming i utdanningene og hvordan påvirker den omdømme og rekruttering.

Oppsummert mener vi evaluering bør ha fokus på følgende forhold:

- Oppfølging av alle anbefalingene fra ekspertpanelet og hvordan de ulike aktørene har fulgt opp anbefalingene
- Om institusjonene opplever hindringer for å tilby integrerte, profesjonsrettete og forskningsbaserte grunnskolelærerutdanninger – i så tilfelle, hva er hindringene
- Nasjonal deleksamen i matematikk

Det er viktig at det er god dialog mellom NOKUT og lærerutdanningsinstitusjonene om gjennomføringen av evalueringen og om institusjonenes involvering i prosessen. UHR-LU vil spesielt oppfordre NOKUT til å ha dialog med institusjonene om hvilken nytte evalueringen kan ha for institusjonene i deres arbeid med grunnskolelærerutdanningene. Dette er ikke minst viktig i forbindelse med det mange institusjoner beskriver som evalueringstrøtthet.

Om arbeidet med forenkling av rammeplanene for lærerutdanningene

I KDs oppstart av arbeidet med forenkling av rammeplanene for lærerutdanningene har det blitt lagt opp til at forenklingen skal gjennomføres basert på kunnskapsgrunnlag fra NOKUTs evaluering av GLU og vurderinger fra Faglig råd for lærerutdanning. UHR-LU mener at forenklinger av rammeplanene må kunne gjøres uten omfattende evalueringer og med kortere tidsplan enn det departementet har lagt opp til. Forenklingene skal føre til rammeplaner som er mer overordnede enn dagens rammeplaner, og slik gi den enkelte institusjon større handlingsrom. Vi tror institusjonene har klare oppfatninger om hvilke forenklinger som skal til for å gjøre rammeplanene mer overordnet.

Fast ansettelse av lærere uten lærerutdanning

I arbeidet med evaluering av GLU og stortingsmelding av profesjonsfagene er det viktig for UHR-LU at både NOKUT og KD ser på hele konteksten lærerutdanningene befinner seg i. Derfor er det viktig å se på forhold som påvirker overgang utdanning – yrke. I denne sammenheng ønsker UHR-LU å benytte anledningen til å fremheve viktigheten av at alle som ansettes i faste undervisningsstillinger i skolen har fullført lærerutdanning ved universitet eller høyskole akkreditert i tråd med universitets- og høyskoleloven.

UHR mener derfor at bestemmelsen i forskrift til opplæringsloven § 14-1 om “eller tilsvarende pedagogisk kompetanse” bør endres.

Med vennlig hilsen

Asle Holthe

Leder
UHR-Lærerutdanning

Wenche Åsheim

Seniorrådgiver
UHR-Lærerutdanning

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR

Praktiske og estetiske fag i skole og lærerutdanning

I Hurdalsplattformen vil regjeringen vektlegge praktiske ferdigheter i alle fag, i kompetansemål, i vurderings- og eksamensformer, og styrke disse i etter- og videreutdanningstilbudet for lærere. [Regjeringen vil øke satsingen på videreutdanning i praktisk-estetiske fag \(PE-fag\)](#) og bygge på et helhetlig og inkluderende kunnskapssyn i sitt videre arbeid med lærerutdanning, skole og barnehage. Alle elever i ungdomsskolen skal få tilbud om å velge arbeidslivsfag og minst ett praktisk rettet valgfag, og elever skal få mulighet til å velge flere praktiske og estetiske fag. Det skal innføres en rentekompensasjonsordning for investering i utstyr og areal som er tilrettelagt for praktiske fag og undervisningsmetoder.

UHR-Lærerutdanning (UHR-LU) er positive til en økt satsing på disse fagene, og har tidligere påpekt at det bør settes inn tiltak for å styrke fagene og lærerkompetansen.

Det vises samtidig til at det har vært gjennomført flere kartlegginger som viser den pressede situasjonen disse fagene har vært i over lang tid. Følgegruppen for lærerutdanningsreformen omtaler de praktiske og estetiske fagene i 3 av sine 5 hovedrapporter, der det er særlig grunn til å merke seg følgende anbefaling til Kunnskapsdepartementet:

Når det gjelder de praktisk-estetiske fagene med få studenter, mener Følgegruppen at KD må vurdere nasjonale tiltak for å sikre at framtidig lærerbehov innenfor disse fagene blir dekket (Følgegruppens rapport nr.4, s. 62).

Lærerutdanninger som kvalifiserer for undervisning i praktiske og estetiske fag

De fleste lærerutdanningsløp kan kvalifisere for undervisning i ett eller flere praktiske og estetiske fag i grunnskolen. Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag (LUPE) 1-13, praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) og de to grunnskolelærerutdanningene (GLU) for trinn 1–7 og 5–10, er de mest sentrale.

Når det gjelder undervisning i de praktiske og estetiske fagene i videregående opplæring er de nye femårige lærerutdanningene i praktiske og estetiske fag for 1-13 (LUPE) og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) de mest aktuelle lærerutdanningene.

Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag (LUPE) og treårig faglærerutdanning

LUPE overtar for de treårige faglærerutdanningene og tilbys fra høsten 2022 ved i alt 6 studiesteder (NIH, HVL, OsloMet, HInn, Nord Universitet og USN). I tillegg tilbyr NTNU og Nord lektorutdanning for trinn 8–13 med fordypning i kroppsøving og idrettsfag.

Det er ikke mulig å gi en oversikt over utviklingen for LUPE, da denne utdanningen først ble tilbudt fra høsten 2021. Imidlertid viser søker- og opptakstallene fra Samordna Opptak i 2021/2022 at Faglærerutdanningene for praktiske og estetiske fag og LUPE samlet sett hadde 5059 søkere i 2021, og 3715 søkere i 2022. Dette tilsier en nedgang på 1344 søkere, eller 26,57%. Til de samme utdanningene ble det gitt 850 tilbud i 2021, og 758 i 2022. Dette innebærer en nedgang på 92 tilbud, tilsvarende 10,82%. Det ser ut til at søker tallene for kroppsøving opprettholdes, mens det er 40 prosent færre søkere til musikk, kunst og design i Lupe sammenlignet med de 3-årige faglærerutdanningene.

En kartlegging fra 2021 viser planlagte masterfag i LUPE (vedlegg 1, punkt A).

Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

En kartlegging gjort av UHR-LU viser at det er i alt 16 institusjoner som tilbyr praktiske og estetiske fag knyttet til PPU 2021-2022. Søkere med bachelorgrad i utøvende og skapende kunstfag er unntatt fra masterkravet.

Det er i alt 9 institusjoner som tilbyr musikk og kroppsøving og idrettsfag, og 8 institusjoner som tilbyr design, kunst og håndverk. Derimot er det bare 4 institusjoner som tilbyr drama og teater, 3 som tilbyr dans og kun 1 institusjon som tilbyr mat og helse (vedlegg 1, punkt B).

Grunnskolelærerutdanningene

I de to grunnskolelærerutdanningene kan studentene velge praktiske og estetiske fag i et omfang på 30–180 studiepoeng i ett fag, masterarbeidet inkludert. Dette gir studentene mulighet til å velge praktiske og estetiske fag i et større omfang enn tidligere.

En ny kartlegging foretatt av UHR-LU av antall studenter på ulike fag i grunnskolelærerutdanningenes første kull (2017-2022), viser at faget kroppsøving og idrettsfag tilbys som masterfag ved 7 institusjoner, med til sammen 165 studenter. Masterfag i kunst og håndverk tilbys ved 6 institusjoner og har registrert 31 studenter. Tilsvarende tall for musikk er 4 institusjoner med 37 studenter. Mat og helse tilbys kun ved én institusjon med 13 registrerte studenter. (Vedlegg 1, punkt C1, C2 og C3). Det vil være nødvendig å dokumentere hvor mange studenter som årlig avlegger GLU-eksamen med en master i praktiske og estetiske fag for å sikre at det utdannes tilstrekkelig masterkompetanse i fagene.

DBHs statistikk viser antall studenter og omfang innen praktiske og estetiske fag for studieåret 2020:

GLU			
Valgfag for uteksaminerte studenter på lærerutdanninger 2020 (Kilde: DBH)			
	60 stp	30 stp	15 stp
Kroppsøving	270	207	
Kunst og håndverk	150	198	
Mat og helse	24	165	
Musikk	81	107	

Det vil være viktig å følge situasjonen for mat og helse, kunst og håndverk og musikk i GLU nøye over tid, og sette inn tiltak for å sikre studietilbud i disse fagene.

Videreutdanning i praktiske og estetiske fag

Videreutdanning i praktiske og estetiske fag har til nå blitt tilbudt gjennom Kompetanse for kvalitet. Det er positivt at satsingen på videreutdanning i PE-fag skal styrkes, men slik det fremkommer nedenfor vil det måtte iverksettes tiltak ut over videreutdanningstilbudene i praktiske og estetiske fag dersom kompetansesituasjonen ikke skal forverre seg.

Det er også viktig at videreutdanning i praktiske og estetiske fag også må inkludere kulturskolens fag for å møte kompetansebehovet i kulturskolen.

Videreutdanning			
Valgfag for uteksaminerte studenter 2020 (Kilde: DBH)			
	60 stp	30 stp	15 stp
Kroppsøving		24	88
Kunst og håndverk	1	16	102
Mat og helse		25	89
Musikk		1	21

Yrkesfaglærerutdanning

Treårig yrkesfaglærerutdanning kan også kvalifisere for tilsetting og undervisning fra 5. trinn og oppover, i fag der vedkommende har minst 30 studiepoeng relevant utdanning.

Praktiske og estetiske fag i grunnskolen – kompetansesituasjon

Kompetansesituasjonen for lærere i de praktiske og estetiske fagene i grunnskolen er dokumentert i SSBs siste kompetanse-kartlegging «[Lærerkompetanse i grunnskolen. Hovedresultater 2018/2019](#)»:

- I musikk mangler 70% av lærere under 30 år studiepoeng, og 60% av lærere som underviser i musikk på småskoletrinnet mangler studiepoeng i faget.
- I kunst og håndverk mangler 74 % av lærere under 30 år studiepoeng, og 60% av lærere som underviser i kunst og håndverk på småskoletrinnet mangler studiepoeng i faget. Bare 15 prosent av lærerne i aldersgruppen under 30 år har 60 studiepoeng eller mer.
- I mat og helse mangler 67% av lærere under 30 år studiepoeng, og 60% av lærere som underviser i mat og helse mangler studiepoeng i faget.
- I kroppsøving mangler over halvparten av lærere under 30 år studiepoeng i faget. Blant de kvinnelige lærerne som underviser på småskoletrinnet er det 60 prosent som mangler studiepoeng i faget. Tilsvarende andel blant mannlige lærere på småskoletrinnet er 34 prosent.

Tallene viser et betydelig kompetansebehov i de praktisk-estetiske fagene.

Tallmaterialet over viser kompetansesituasjonen for praktiske og estetiske fag i grunnskolen. Dersom vi også hadde sett på kompetansesituasjonen for de praktiske og estetiske fagene i videregående opplæring ville kompetansebehovet blitt ytterligere forsterket. Dette gjelder spesielt for idrett, musikk, dans og drama i de studieforberedende utdanningsprogrammene.

UHR-Lærerutdanning mener det er behov for bedre oversikt over hvordan kompetansen til nyutdannede kandidater fra lærerutdanningene innfrir kompetansebehovet i praktiske og estetiske fag.

Utvikling i rekruttering til lærerutdanningene

Når det gjelder dans, drama og teater kan disse fagområdene få utfordringer med tanke på å skaffe kvalifiserte lærere i skolen fremover. Kartleggingen viser at dans, drama og teater tilbys i begrenset grad i PPU, ikke er tilbud som fag i GLU og i svært begrenset grad i EVU.

I tillegg vil timetallet for fagene i grunnskolen også kunne påvirke rekrutteringen til fagene i lærerutdanning. Slik det fremkommer i vedlegg 1, punkt D har timetallsutviklingen for de praktisk estetiske fagene minket relatert til årstimetallet. En konsekvens av lav rekruttering til de praktisk estetiske fagene vil være ytterligere utfordringer knyttet til å møte kompetansebehovet i disse fagene.

Konklusjon

UHR-Lærerutdanning gir full støtte til regjeringens satsing på de praktiske og estetiske fagene. Gitt den vanskelige kompetansesituasjonen vil vi understreke at det vil være behov for en betydelig satsing for å styrke disse fagene i lærerutdanningene. Kvalitet og rekruttering til de praktisk og

estetiske fagene i lærerutdanning må ses i sammenheng med finansieringen av de nye grunnskolelærerutdanningene (GLU) og lærerutdanning for praktiske og estetiske fag (LUPE) 1-13. UHR har sendt en rekke innspill der det uttrykkes bekymring for finansieringen av disse utdanningene. Se blant annet [Universitets- og høgskolerådets innspill til revidert nasjonalbudsjett 2021 \(acosky.no\)](https://www.acosky.no) om styrket finansiering av de nye femårige grunnskolelærerutdanningene og det 4. og 5. året i LUPE. Det er svært sjelden UHR uttaler seg om finansieringen av enkeltutdanninger, noe som understreker hvor viktig denne saken er for universitetene og høyskolene.

Gjennomgangen ovenfor viser med all tydelighet at situasjonen for de praktiske og estetiske fagene i LU er og har vært vanskelig over lang tid, og at det er en rekke utfordringer som må forsøres før den ønskede politiske satsingen kan realiseres.

Den alvorlige situasjonen med lav rekruttering til lærerutdanningene sett i sammenheng med manglende finansiering vil også ramme de praktisk estetiske fagene og føre til en ytterligere forverring av situasjonen.

Det er avgjørende at regjeringens ambisjoner på området følges opp av rammer som gjøre det mulig for UH-institusjonene å møte disse ambisjonene på en god måte, og tilby hele bredden av fag i lærerutdanningene, med høy kvalitet og slik at en dekker det fremtidige kompetansebehovet.

UHR-LU stiller seg til rådighet for Kunnskapsdepartementet dersom det er ønskelig med videre kontakt og oppfølging angående situasjonen for praktiske og estetiske fag i lærerutdanningene.

Notat om karakterfordeling i emner i matematikk i grunnskolelærerutdanningene

UHR-Lærerutdanning har gjennom nasjonalt fagorgan for GLU samlet inn data fra medlemsinstitusjonene som tilbyr grunnskolelærerutdanninger. Av 13 medlemsinstitusjoner som tilbyr grunnskolelærerutdanning har 7 av disse svart på kartleggingen. Institusjonene ble bedt om å sende inn statistikk over karakterfordeling i alle emner/eksamener i matematikk i grunnskolelærerutdanningene. Fra dataene samlet inn i kartleggingen får vi følgende totale karakterfordeling i eksamener i matematikk:

Karakterfordeling i alle eksamener i GLU 1-7, eksamener gitt våren 2021 og høsten 2021:

Karakter	Antall	Prosent
A	328	9,5
B	553	16,1
C	963	28,0
D	693	20,2
E	342	10,0
F	556	16,2
Totalt antall	3435	100

Karakterfordeling i alle eksamener i GLU 5-10, eksamener gitt våren 2021 og høsten 2021:

Karakter	Antall	Prosent
A	419	10,4
B	853	21,1
C	1236	30,6
D	731	18,1
E	391	9,7
F	411	10,2
Totalt antall	4040	100

Datagrunnlaget gir oss mulighet til å sammenligne karakterfordeling i alle eksamener i matematikk med karakterfordeling i nasjonal deleksamen.

NOKUTs landsstatistikk for GLU 1-7, november 2021:

Karakter	Antall	Prosent
A	5	1,0
B	13	2,6
C	63	12,7
D	92	18,6
E	132	26,7
F	190	38,4
Totalt antall	495	100

NOKUTs landsstatistikk for GLU 5-10, november 2021:

Karakter	Antall	Prosent
A	3	1,5
B	13	6,5
C	40	20,1
D	49	24,6
E	53	26,6
F	41	20,6
Totalt antall	199	100